

MEERJARENPROGRAMMA RUIMTELIJKE ECONOMIE
2020 - 2023

Belangrijkste opgaves en acties

Opgaves ruimtelijke economie	Belangrijkste acties
Faciliteren groei	
<ul style="list-style-type: none"> - Hoe zorgen we voor voldoende ontwikkelruimte voor onze werkgelegenheid in een groeiende gemeente? - Hoe versterken we talentontwikkeling en innovatieve kennis-economie? - Hoe houden we de werkfunctie overeind bij transformatie? En hoe houden we deze in de tussentijd aantrekkelijk? 	<ul style="list-style-type: none"> - We ontwikkelen een visie op het profiel van onze bedrijventerreinen; - verbeteren van de samenwerking, functiemix en het verblijfsklimaat op Campus Groningen; - In Eemskanaalzone (ook Meerstad-Eemskanaalzone) en Suikerfabriek ruimte bieden aan werk; - Ontwikkelen van Stationsgebied als werklocatie; - Meer ruimte bieden aan broedplaatsen en woonwerk-combinaties in onze bestaande kernen en woonwijken; - Onderzoeken of er een nieuw bedrijventerrein in Groningen-Oost (Meerstad) kan komen; - Ruimte bieden voor groei van en investeren in onze winkelcentra en concentreren wijkvoorzieningen in en rond winkelcentra.
Behouden en versterken van de aantrekkelijkheid	
<ul style="list-style-type: none"> - Hoe houden we in de binnenstad ontwikkelruimte voor werkgelegenheid? - Hoe faciliteren we de groei van het aantal bezoekers van onze gemeente? - Hoe vergroten we de aantrekkelijkheid van onze bestaande werklocaties en wijkcentra? - Hoe houden we werk bereikbaar in de wijk en vergroten we de maatschappelijke impact? 	<ul style="list-style-type: none"> - Herijken van onze visie op de overnachtingsmarkt, horeca en retail; - Handvatten ontwikkelen voor de juiste functiemix in de binnenstad; - Duidelijke keuzes maken in de ontwikkelingsrichting van bestaande werklocaties en blijven investeren in de kwaliteit (Hoendiep, Martin Trade Park, Ulgersmaweg, Scandinavische Havens); - Behouden van kantoren in en om de binnenstad (geen transformatie meer en zoeken naar ontwikkelruimte).
Flexibel en wendbaar zijn bij veranderingen	
<ul style="list-style-type: none"> - Hoe houden we zicht op trends en ontwikkelingen? - Hoe creëren we een stedelijke fysieke structuur die kan mee veranderen? 	<ul style="list-style-type: none"> - Monitoren van trends en ontwikkelingen om wendbaar in te kunnen inspelen op veranderingen (Groningen City Monitor); - Flexibel omgaan met onze ruimtelijke ordeningsinstrumenten.

1. Inleiding (Uitgangspunten The Next City en Coalitieakkoord)

In februari 2019 presenteerden GroenLinks, PvdA, D66 en de ChristenUnie het coalitieakkoord 'Gezond, groen, gelukkig Groningen'. Dit akkoord geeft de keuzes en richting aan voor deze collegeperiode. Deze vijf sporen in het coalitieakkoord sluiten naadloos aan bij onze omgevingsvisie The Next City die de gemeenteraad in oktober 2018 heeft vastgesteld. Hierin is het verhogen van de Groningse leefkwaliteit het samenbindende thema. In 2020 gaan we onze omgevingsvisie actualiseren voor de nieuwe gemeente Groningen.

Het coalitieakkoord en de strategische doelen uit de omgevingsvisie zijn vertaald in de meerjarenprogramma's Wonen, Verkeer en Vervoer, Energie, Ruimtelijke Economie en Leefkwaliteit. Nadat in mei 2019 een eerste aanpassing heeft plaatsgevonden, liggen nu de meerjarenprogramma's voor de periode 2020-2023 voor. Ondanks de verslechtering van onze gemeentelijke financiële positie hebben onze investeringsmiddelen voor het grootste deel overeind kunnen houden.

Dat is, gezien de enorme opgave die we hebben, ook noodzakelijk. De groei van het aantal inwoners en het aantal arbeidsplaatsen zet door. Het aantal initiatieven en bouwplannen neemt hand over hand toe, zowel binnenstedelijk als aan de randen van de stad. Het wordt steeds drukker op straat, de leefkwaliteit komt steeds verder onder druk te staan en de roep om een gemeente waar de auto minder dominant aanwezig is, wordt steeds luider. De urgentie om ons aan te passen aan de klimaatsverandering wordt met elk nieuw te warm en droog jaar duidelijker en de noodzaak om van het aardgas af te gaan als energiebron staat vast. De versterkingsopgave in de dorpen kan niet zonder dorpsvernieuwing. In onze wijken neemt de ongelijkheid toe en groeit de behoefte aan een integrale, gebiedsgerichte wijkvernieuwingsaanpak.

Maar we staan niet stil. Zo bouwen we de komende jaren duizenden nieuwe woningen, met daarbij extra aandacht voor de openbare ruimte. We hebben de ontwikkeling van het Suikerfabriekterrein en de Stadshavens als nieuwe gemengde wijken, met ruimte voor wonen en werken, in de steigers gezet. De eerste wijkenergieplannen zijn gereed en in Paddepoel is de transformatie naar een aardgasloze wijk van start gegaan. De dorpsvernieuwingsplannen in Ten Post en Woltersum zijn binnenkort gereed en de wijkvernieuwing staat in de startblokken. De klimaatscan (stresstest) is af en we hebben een begin gemaakt met het groenplan als basis voor het vergroenen van onze gemeente. We kunnen onze opgaven echter niet alleen realiseren en daarom zoeken we nadrukkelijk de samenwerking met het Rijk. Dankzij de Woondeal zijn we samen met de G4 (de vier grote steden van Nederland) met het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) in overleg over substantiële middelen voor woningbouw en hebben we een aanvraag ingediend voor een Regiodeal voor onze noordelijke stadswijken. In het Nationaal Programma Groningen maken we afspraken met Rijk en regio en komen middelen beschikbaar. We hebben een afspraak met het Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (I&W) gemaakt over de aanpak van de bruggen over het Van Starckenborghkanaal en voeren een stevige lobby bij het Rijk voor voldoende gemeentelijke middelen om het Klimaatakkoord te kunnen uitvoeren. En onlangs werd bekend dat het kabinet bereid is een nieuw onderzoek te starten naar de Lelylijn om de reistijd tussen Groningen en de Randstand substantieel te verkorten. Ook heeft het Rijk een nieuw nationaal investeringsfonds aangekondigd. Ongeacht mogelijke bijdragen van het Rijk blijft een stevig eigen investeringsprogramma via het Stedelijk Investeringsfonds noodzakelijk. Niet alleen omdat genoemde rijksbijdragen nog onzeker zijn, maar ook als mogelijke cofinanciering.

In onze vijf meerjarenprogramma's geven we aan welke doelen we nastreven en hoe we onze eigen middelen in de periode 2020-2023 willen inzetten. Dit document geeft de opgave en uitwerking voor de komende vier jaar voor het programma Ruimtelijke economie. Met dit programma benoemen we de ruimtelijk-economische opgaves voor de komende jaren en doen we uitspraken op beleidsterreinen als detailhandel, horeca, toerisme en werklocaties. Bij deze opgaves willen we kijken hoe we binnen ons vestigingsbeleid kunnen sturen op onze doelen op het gebied van duurzaamheid,

circulariteit, energiezuinigheid en goede arbeidsomstandigheden. We willen een discussie voeren over hoe we in ons vestigingsbeleid hierop kunnen sturen.

De hiervoor voorgestelde investeringen zijn opgenomen in het collegeprogramma en de begroting 2020.

2. Hoe staan we er voor?

In dit hoofdstuk geven we een korte terugblik op de ontwikkelingen en voortgang van het programma in 2019. In hoofdstuk 4 komen we in meer detail op de uitwerking en uitvoering van het programma terug. Verder beschrijven we in dit hoofdstuk kort hoe de gemeente er economisch voor staat.

Korte terugblik 2019

Dit is het tweede Meerjarenprogramma Ruimtelijke Economie (MJP RE). Na vaststelling van het Meerjarenprogramma 2019-2022 door de gemeenteraad op 29 mei 2019 zijn we gestart met uitwerking, en werken we met onze partners aan nieuwe gebiedsontwikkelingen in de gemeente. Het afgelopen half jaar hebben we nieuwe projectopdrachten vastgesteld voor het ontwikkelen van een gezamenlijke campusvisie voor onze Campussen, het wonen op Zernike Campus en vernieuwing van het winkelcentrum Paddepoel en zijn we met deze projecten gestart. We hebben met ondernemers gewerkt aan een visie en strategie voor de Scandinavische havens, Martini Trade Park en de meubelboulevard Hoendiep. Op Westpoort/Hoogkerk werken we samen met de Suikerunie aan een nieuwe aanpak van het bierenverkeer en willen we ruimte bieden aan de tarraberging. Zo kan de Suikerunie doorgroeien op de huidige locatie. Deze collegeperiode willen we resultaten in de gemeente zichtbaar maken door het ruimte bieden aan nieuwe economie, of een kwaliteitsimpuls geven aan bestaande terreinen.

In het verlengde daarvan zijn we begonnen met het maken van een strategie voor al onze (34) werklocaties in de nieuwe gemeente Groningen. Met ondernemers, eigenaren en verenigingen willen we komen tot een visie per terrein en een gezamenlijke uitvoeringsagenda. Hiermee geven we ruimte aan economische ontwikkeling en bieden we duidelijkheid over de toekomstige mogelijkheden. Voor een aantal belangrijke 'opgaves zijn we het afgelopen jaar gestart met de voorbereidingen voor actualisatie van ons beleid. Het gaat dan om retail, horeca (inclusief daghoreca) en de overnachtingenmarkt. Onze beleidsinzet op dit laatste thema leggen we begin 2020 aan de gemeenteraad voor, de overige thema's volgen in de loop van 2020.

Met dit nieuwe MJP zetten we de ingezette lijn van het huidige meerjarenprogramma ruimtelijke economie voort, scherpen we onze prioritering aan en leggen we een aantal nieuwe accenten.

Algemeen

In de Regio Groningen Assen - ons eigen ecosysteem of *daily urban system* - wonen 460.000 mensen. Met 235.000 banen, waarvan 154.000 in de nieuwe gemeente Groningen, is deze regio de onbetwiste economische motor van Noord-Nederland. Onderwijs, zorg, het MKB en de dienstensector zijn de stuwende krachten van onze economie. Maakindustrie kennen we amper; *start ups* en zzp-ers des te meer. Een succesvolle en aantrekkelijke regio biedt meer dan alleen werk. Het moet een plek zijn waar je wilt leven, omdat het er prettig is om te wonen, studeren, ontspannen, op te groeien en oud te worden. Een aantrekkelijk leefklimaat is cruciaal om talent naar Groningen te halen en vast te houden.

Bevolking

Met ruim 230.000 is de gemeente Groningen verreweg de grootste gemeente van Noord-Nederland en behoort ze tot de zes grootste gemeenten van Nederland. Tegelijkertijd verandert de bevolkingssamenstelling. We zien een groei van eenpersoonshuishoudens, deels door groei van het aantal jongerenhuishoudens, maar steeds minder hard. Daarnaast neemt de vergrijzing toe. Binnen de

provincie zijn grote verschillen in de bevolkingsontwikkeling. De stad groeit, rondom de stad is sprake van een geringe daling, terwijl in de krimpgebieden sprake is van krimp. Deze veranderende bevolking heeft gevolgen voor de werkgelegenheid en de voorzieningen in stad en regio. Tevens zien we dat door de krimp de druk op de stad toe neemt.

Werkgelegenheid

De werkgelegenheid blijft groeien in de gehele gemeente Groningen. Tussen 2017 en 2018 groeide de werkgelegenheid in de oude gemeente Groningen zelfs met ruim 5.000 banen (3,7%). De nieuwe gemeente Groningen telde 154.379 banen in april 2018. In vergelijking met de rest van Nederland laat de gemeente Groningen een hogere banengroei zien. Daarnaast groeit het aantal vestigingen in de gemeente Groningen sneller dan het landelijk gemiddelde. Het aandeel eenmansbedrijven is 70 procent, vijf jaar geleden was dit nog 64 procent. Twee derde van het aantal banen vinden we in de Gezondheidszorg, Commerciële dienstverlening en Handel / Horeca.

Daarnaast houden we rekening met een hogere economische groei dan eerder verwacht. In ons vorige MJP RE gingen we nog uit van een gemiddelde banengroei van 15.000 banen tot 2035. Deze groei was gebaseerd op de toen bekende bevolkingsprognoses uit 2016. Ondertussen hebben we nieuwe Next City bevolkingsprognoses (2018) die mede zijn gebaseerd op ons woningbouwprogramma. Op basis van nieuw onderzoek naar de economische ontwikkelpotenties van de ontwikkellocaties zoals Stadshavens en Suikerfabriekterrein zijn met deze Next City prognoses nieuwe werkgelegenheidsprognoses gemaakt. Deze nieuwe prognoses komen op een werkgelegenheidsgroei van circa 23.500 banen tot 2035. Dit is hoger dan de prognoses uit het onderzoek van Bureau Buiten omdat er andere aannames aan ten grondslag liggen. Over de periode 2016 – 2018 groeide bovendien het aantal banen al met ruim 10.000 banen. De groei van het aantal arbeidsplaatsen voor de komende jaren past echter nog wel in het coalitieakkoord en onze ambities. De prognoses laten zien dat we ons nog meer moeten voorbereiden op een grotere groei en het bieden van ruimte voor het faciliteren van deze groei in de toekomst.

Aantrekkelijke stad en gemeente

De binnenstad vervult een belangrijke centrumfunctie voor onze eigen inwoners en de omliggende regio, met ruim 27.000 banen per april 2018. Dat blijkt ook uit het aantal binnenstadbezoekers. De binnenstad van Groningen werd de afgelopen jaren door 21 tot 24 miljoen mensen bezocht¹. De binnenstad van Groningen is zeer in trek bij winkelend publiek, toeristen en (jonge) bedrijven. Groningen krijgt één van de hoogste waarderingen voor het winkelaanbod van Nederland².

De waarde van de binnenstad draagt hiermee bij aan een gunstig vestigingsklimaat. De belangrijkste reden waarom mensen naar de binnenstad komen blijft winkelen (40%), op afstand gevolgd door toerisme/vermaak/cultuur (11%). Wel zien we het winkelmotief afnemen gedurende de jaren en de verblijfsmotieven toenemen. Dit is ook terug te zien in de groei van het aantal overnachtingen: In 2018 is het aantal toeristische overnachtingen in Groningen weer toegenomen³. Toerisme en recreatie kende het afgelopen jaar zelfs de hoogste banengroei van alle sectoren in Groningen (6,4%). De binnenstad is hiermee steeds meer een plek om te werken, te recreëren en te verblijven.

Nieuwe economie

De werkgelegenheid is de afgelopen jaren sterk toegenomen bij eenmansbedrijven en bij het grootbedrijf (250 personen en meer). Groningen blijkt een *hotspot* te zijn voor start ups binnen de noordelijke provincies. In en om Groningen zijn er zo'n 15 tot 25 broedplaatsen en incubators. Regelmatig komt het initiatief bij ondernemers vandaan of worden de locaties beheerd door externe partijen (zoals The Rock, het kwadraat, MyOffice).

¹ Broekhuis Rijs, detailhandelsmonitor 2018, 2019

² Nbtc Nipo, toeristisch bezoek aan steden, 2017

³ O&S Groningen, voorlopige cijfers toeristenbelasting 2018, 2019

Kantorenmarkt

Op 1 januari 2019 hadden we een kantorenvorraad van circa 1.138.000 m² waarin bijna 38.000 banen gehuisvest zijn. Het grootste deel van de voorraad bevindt zich in de binnenstad (217.600 m²). Daarnaast zijn het stationsgebied, Europapark, Corpus den Hoorn, Martini Trade Park, Kranenburg en Kempkensberg belangrijke kantoorgebieden. Er wordt weinig nieuw gebouwd, terwijl er veel kantoorruimte aan de markt wordt onttrokken voor transformatie naar wonen. De leegstand neemt dan ook flink af. In 2016 was er nog sprake van een leegstand van 11,2%, in 2017 en 2018 daalde het leegstandspercentage naar respectievelijk 10,1% en 8,5%. Door de transformaties van de afgelopen jaren en de aantrekkende markt zien wij met name een schaarste in de binnenstad en het stationsgebied. De leegstand hier is voor beide gebieden slechts 2,9%, ruim onder een gezonde leegstand waarin ontwikkelingen kunnen worden gefaciliteerd. Daarnaast sluit het aanbod steeds minder goed aan bij de vraag: de leegstand bevindt zich vaak in enkele grote panden (Hoendiep 1, de Zwarte doos, Raab Karcher), of in verouderde panden.

Bedrijvenmarkt

Op 1 januari 2019 hadden we een bedrijvensvoorraad van circa 1.514.000 m² waarin bijna bijna 40.000 banen gehuisvest zijn. De grootste locaties zijn Driebond, Eemspoort, Euvelgunne en het Winschoterdiep. We hebben nog gronden beschikbaar op het nieuwe bedrijvenpark Nesciopark aan de A28, Westpoort, Europapark, Eemspoort en Roodehaan aan de A7 en Zernike aan de noordkant van de stad. .

Ook hier is sprake van een aantrekkende markt, wat ook te merken is in de grondverkopen voor nieuwe bedrijvigheid. Tot nu toe is in 2019 zes hectare verkocht of verhuurd en ruim 21 hectare gereserveerd. De bedrijfsruimtemarkt biedt inmiddels steeds minder aanbod voor uitbreidingsmogelijkheden van bestaande bedrijven of toetreding van nieuwe bedrijven. De leegstand is gedurende de afgelopen twee jaren verder gedaald. Op 1 januari 2019 stond circa 5,3% van de totale voorraad bedrijfsruimte leeg. In 2017 was deze leegstand nog 104.200 m², circa 7% van de totale voorraad.

Op het moment dat de landelijke en met name de regionale economische groei zich voortzet, zal de leegstand en het aanbod nog verder dalen. Daarnaast ontstaat door transformatie van bedrijventerreinen naar gemengde stedelijke gebieden een aanvullende vervangingsvraag.

3. Waar willen we naar toe?

We houden vast aan onze ambities uit het MJP RE 2019 – 2022: We willen een aantrekkelijke gemeente zijn met voldoende werkgelegenheid voor iedereen. We willen de gemeente Groningen als economische motor versterken en zo de werkgelegenheid faciliteren. We blijven de groei van de werkgelegenheid stimuleren. De komende collegeperiode koersen we op een realistische toename van 5.000 banen. Op basis van de nieuwe werkgelegenheidsprognoses houden we rekening met een groei van circa 1.300 banen per jaar. We zetten in op inclusieve arbeidsmarkt. Kennis, innovatie en ondernemerschap zijn de belangrijkste pijlers onder onze economie.

Om dit te bereiken werken we aan twee sporen: allereerst werken we met de net vastgestelde nieuwe economische agenda 2020-2022 aan een vervolg op ons economisch programma voor de komende collegeperiode. Hiermee zetten we in op versterking van het ondernemerschap. Maatschappelijke uitdagingen zoals digitalisering, energietransitie & klimaat en internationalisering staan in deze agenda centraal. De economische ontwikkeling wordt hieraan verbonden. Samen met onze partners willen we inzetten op het creëren van een toekomstbestendige Groningse economie, met kansrijke banen nu én in de toekomst. We zetten hierin specifiek in op vijf speerpunten:

1. de arbeidsmarkt;
2. energietransitie;
3. digitale economie;
4. gezondheidseconomie;
5. en creatieve industrie;

De opgave is om samen met onze partners te zorgen voor een inclusieve arbeidsmarkt. In onze nieuwe economische agenda 2020 – 2022 wordt uitgebreid ingegaan op de manier waarop we hier invulling aan willen geven. Hiermee geven we ook invulling aan het amendement dat door uw raad bij de vaststelling van het Meerjarenprogramma Ruimtelijke economie 2019 – 2022 is aangenomen. Hierin heeft u ons verzocht om in dit Meerjarenprogramma het stimuleren van werkgelegenheid voor vakkrachten en werkzoekenden met een beroepsopleiding als prioriteit toe te voegen. We willen hiervoor een actievere rol innemen bij het verbinden van nieuwe bedrijvigheid aan de gemeente die aansluit bij de behoefte op onze regionale arbeidsmarkt, ook als het gaat om laaggeschoold werk.

Naast deze speerpunten zijn er ook thema's die noodzakelijk zijn voor het creëren en behouden van werkgelegenheid in de regio. Om goed te kunnen ondernemen moeten immers basisfaciliteiten en dienstverlening gemakkelijk te vinden en goed op orde zijn. Deze zaken zijn daarom als aandachtspunten opgenomen in deze economische agenda.

Een belangrijk onderdeel van deze basisvoorwaarden is het kunnen bieden van voldoende ruimte en een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Daarom hebben we met dit MJP RE investeringsruimte gecreëerd voor de verbetering van het vestigingsklimaat. Hiermee versterken we de randvoorwaarden voor economische ontwikkeling. Door inzet op verbetering van ons vestigingsklimaat leveren we een belangrijke bijdrage aan onze leefkwaliteit en de aantrekkelijkheid van onze gemeente.

Uitgangspunt bij nieuwe opgaves en gebiedsontwikkelingen is dat we zoeken naar mogelijkheden om investeringen, risico's en opbrengsten eerlijk te verdelen. Hiervoor gaan we op zoek naar slimme maatschappelijke coalities, waarbij wij en onze partners beide verantwoordelijkheid voelen en bereid zijn tot investeren. Ook willen we op een integrale, gebiedsgerichte wijze onze opgaves aanpakken: We willen economische groei en kwaliteitsverbetering laten samengaan met ambities op energie en leefkwaliteit en waar mogelijk financiële middelen combineren.

Om onze ambities te realiseren hebben we de volgende hoofdogaves geformuleerd:

3.1 Faciliteren van de groei van de werkgelegenheid

De kantorenmarkt trekt aan, we zien krapte op bedrijfsruimtemarkt. Ook groeit de bevolking van Groningen de komende jaren sterk door: de vraag naar werklocaties neemt toe, evenals de druk op de binnenstad. Tegelijkertijd veranderen de eisen en wensen die ondernemers stellen aan bedrijfs- en werklocaties. Dit vraagt om goed bereikbare, multifunctionele, flexibele werklocaties, andere werkconcepten en leidt tot een veranderende vastgoedmarkt. Om de groei van de gemeente zo goed mogelijk te faciliteren en te stimuleren werken we aan voldoende ontwikkellocaties, sluiten we aan bij de vestigingsbehoefte van de (stedelijke) economie en bieden ruimte voor economische diversiteit. Hiervoor ontwikkelen we een strategie op het profiel van onze (bestaande én nieuwe) werklocaties. We zetten ons rode loper beleid voort om in te kunnen spelen op de concrete vraag van ondernemers.

Talentontwikkeling is een centraal thema en de bepalende factor voor een goed vestigingsklimaat. We willen ruimte blijven bieden aan de kenniseconomie en startende werkgelegenheid. We gaan door met het ontwikkelen van broedplaatsenbeleid en leggen de verbinding met de creatieve industrie en maakindustrie. We willen een creatief broeinest zijn voor jong talent, met als mooi voorbeeld de Biotop in Haren, die voorlopig nog zijn functie als broedplaats kan houden. In onze economische structuur houden we ruimte voor alle werkgelegenheid: hoog-, middelbaar en laagopgeleid. We vinden het hierbij belangrijk dat we de werkgelegenheid voor MBO'ers aanjagen. We onderzoeken of bijvoorbeeld een inzet op de maakindustrie hier een rol in kan spelen.

3.2 Behouden en versterken van de aantrekkelijkheid

Een aantrekkelijke gemeente om te wonen, te werken en te recreëren maakt Groningen interessant voor bezoekers, talenten en kenniswerkers. We zien een groeiende werkgelegenheid in (met name) de stad met intensiever ruimtegebruik. Dit heeft voor een toenemende druk op de binnenstad gezorgd. Belangrijke opgave is dan ook hoe we de binnenstad aantrekkelijk houden voor bewoner, bezoeker en ondernemer. Om de toegankelijkheid te bevorderen evalueren we ons uitstallingsbeleid. We willen groei in het toerisme faciliteren, de mogelijkheden voor functiemenging verkennen en ruimte houden voor (hoogwaardige) bedrijvigheid in de binnenstad. Zo houden we een gevarieerde, toekomstbestendige binnenstad waarvoor bewoners en bezoekers naar onze binnenstad komen.

We verkennen of we meer (groei)mogelijkheden op bestaande bedrijventerreinen kunnen creëren, of de aantrekkelijkheid kunnen vergroten door bijvoorbeeld functiemenging. Ook verkennen we hoe de leefkwaliteit verbeterd kan worden en we circulaire economie kunnen faciliteren. We vinden invulling geven aan de circulaire economie een belangrijk thema. We willen tevens meer inzetten op onderscheidende werklocaties en een heldere profilering.

Tot slot zien we een toenemende druk op de stad Groningen. Om ruimte te blijven bieden aan de groei zijn onze winkelcentra belangrijk: naast een economische functie hebben ze een duidelijke sociale functie. We versterken daarom onze winkelcentra met andere voorzieningen en vergroten we de maatschappelijke impact. Ook startende bedrijvigheid/broedplaatsen willen we zo mogelijk huisvesten in de wijk zodat we de maatschappelijke impact vergroten. Daarnaast zetten we in op transformatie van de Stadshavens en Suikerfabriek naar binnenstedelijke ontwikkelzones met een mix van wonen, werken en (onderwijs) voorzieningen. We zien hier bijvoorbeeld kansen voor een bovenregionale hub in combinatie met een onderwijscluster. Ook de Zernike Campus willen we doorontwikkelen naar een aantrekkelijke campus met een betere functiemix, waaronder wonen. Op andere werklocaties (zoals Ulgersmaweg en Hoendiep) behouden we de economische functie. Juist in deze ontwikkelzones willen we voldoende ruimte voor betaalbare locaties voor startende bedrijvigheid. Maar hier faciliteren we ook de banen van morgen. Belangrijke opgave, juist vanuit de ondernemers, is dan ook om deze werklocaties in deze processen aantrekkelijk te houden voor zowel bestaande en nieuwe bedrijven.

3.3 Flexibel en wendbaar zijn bij veranderingen

Ook al laten alle prognoses groei zien, bij alles wat we doen houden we rekening met economische dynamiek en verandering. Dit betekent dat we willen werken aan meer flexibiliteit in onze plannen en inzetten op functiemenging in woon- en werkgebieden. Monitoring en vooruitkijken zijn belangrijk om goede plannen te maken. De komende collegeperiode herijken we hiervoor ons beleid op een aantal belangrijke thema's. Op deze manier blijven we weerbaar bij economische, geopolitieke of technologische veranderingen. Verder gaan andere partijen (bedrijvenverenigingen, kennisinstellingen en de Koepel Economische Agenda) structureel een grotere rol vervullen bij planontwikkeling en uitvoering. Onze gemeentelijke rol verandert naar het faciliteren, samenbrengen en soms ook stimuleren of reguleren van ontwikkelingen. Hiermee ligt de gemeentelijke opgave meer in het verbinden van programma's en een meer integrale, gebiedsgerichte aanpak. We halen samen met de stad onze opgaves op en bereiden gezamenlijk plannen voor. Hiermee wordt het faciliteren van de groei een gedeelde verantwoordelijkheid, waarbij ook alle partijen bereid moeten zijn te investeren.

4. Concrete uitwerking

In dit hoofdstuk geven we per opgave aan welke activiteiten we gaan verrichten om invulling te geven aan de opgave. Hierbij starten we met een terugblik van het afgelopen jaar. Daarna benoemen we onze acties en prioriteiten voor het komende jaar (2020) en geven we een doorkijk naar 2023. In de bijlage maken we onze bijhorende financiële middelen en investeringen zichtbaar.

Uitgangspunt bij alle onderstaande opgaves is dat we zoeken naar mogelijkheden om investeringen, risico's en opbrengsten eerlijk te verdelen. Hiervoor zoeken we slimme maatschappelijke coalities, waarbij wij en onze partners beide verantwoordelijkheid voelen en bereid zijn tot investeren. Ook willen we op een integrale, gebiedsgerichte wijze onze opgaves aanpakken: We willen economische groei en kwaliteitsverbetering laten samengaan met ambities op energie en leefkwaliteit en waar mogelijk financiële middelen combineren.

4.1 Faciliteren groei

Doel

We willen Groningen als economische motor versterken. Hiermee willen we voldoende werkgelegenheid voor onze inwoners kunnen bieden, in de gemeente en regio, hoog- en laagopgeleid. Een aantrekkelijke gemeente is immers een gemeente met voldoende werk voor iedereen.

Belangrijkste vragen

- Hoe zorgen we voor voldoende ontwikkelruimte voor onze werkgelegenheid in een groeiende gemeente en houden we werk bereikbaar?
- Hoe versterken en stimuleren we talentontwikkeling en innovatieve kenniseconomie?
- Hoe houden we de werkfunctie overeind bij transformatie? En hoe houden we deze in de tussentijd aantrekkelijk?

Strategie

- Behouden en versterken van bestaande bedrijven. In onze economische structuur houden we ruimte voor alle werkgelegenheid, hoog- en laagopgeleid. Dit betekent dat we op werklocaties als Hoendiep, Scandinavische Havens en Ulgersmaweg niet meewerken aan transformatie, hier zetten we (minimaal) de komende tien jaar in op behoud en versterking van de werkfunctie;
- Inzet op ontwikkelzones. We vangen een groot deel van de groei van onze stedelijke economie op in onze ontwikkelzones Stationsgebied-Zuid, Stadshavens en Suikerfabriek. Juist de combinatie van wonen, werken en voorzieningen leidt tot een aantrekkelijk verblijfsgebied voor nieuwe inwoners, bedrijven en bezoekers;
- Verbeteren van de bereikbaarheid van onze werklocaties voor werkgevers en werknemers uit stad en regio;
- Behouden ruimte voor broedplaatsen/starters/creatieve industrie. Door broedplaatsen te behouden bieden we starters betaalbare werkruimtes. Hiermee bieden we ruimte aan nieuwe economische initiatieven. Ook hebben broedplaatsen een belangrijke maatschappelijke functie in de wijk en kunnen een bijdrage leveren aan de leefbaarheid in de wijk;
- Inzetten op stuwende werkgelegenheid en de kenniseconomie. We willen een impuls geven aan onze kenniseconomie. Op Zernike willen we de verbinding tussen onderwijs, werken en wonen versterken zodat hier een aantrekkelijk woon- en werkgebied ontstaat. We zetten in op transformatie van het Zernike Science Park naar een echte campus, waar gewoond, gewerkt, geleerd en gerecreëerd kan worden. Dit doen we samen met Rug, Hanze, bedrijvenvereniging en provincie.
- Werk in binnenstad: de binnenstad biedt ruimte aan 27.000 arbeidsplaatsen maar biedt inmiddels steeds minder ruimte. We willen ruimte blijven bieden aan alle vormen van werk in de binnenstad. Door de snel teruglopende leegstand in de kantorenmarkt stoppen we transformatie van bestaande kantoren in de binnenstad en omliggende wijken. Daarnaast zoeken we

mogelijkheden om nieuwe kantoorfuncties in en rond de binnenstad toe te voegen. Ook houden we vast aan grootschalige, mogelijk gemengde, kantorenontwikkeling op het Europapark.

Terugblik 2019

1. We hebben met Campus Groningen een Strategisch plan gemaakt voor de periode 2020-2025. Belangrijke eerste actie hierbinnen is het opstellen van een visie voor Campus Groningen. Tevens zijn we gestart met een projectverkenning voor wonen op Zernike, als onderdeel van de verbetering van de Campus. Dit moet begin 2020 leiden tot een keuze van de ontwikkellocaties voor wonen op Zernike inclusief randvoorwaarden waaronder we tot een woonontwikkeling willen komen. Deze opdracht loopt parallel aan de visievorming voor Campus Groningen en moet zorgen voor een aantrekkelijk woon-, werk- en leefgebied;
2. We zijn begonnen met het opstellen van een strategie voor alle werklocaties. In deze strategie benoemen we per terrein de (huidige en toekomstige) functie in relatie tot de stedelijke economie. Met verengingen, eigenaren en gebruikers willen we het komende jaar een gezamenlijke investeringsagenda opstellen. Zo geven we duidelijkheid aan de eigenaren en gebruikers van de werklocaties en het toekomstperspectief van de werklocaties;
3. Met de Suikerunie en de provincie werken we aan nieuwe afspraken om de Suikerunie met zo min mogelijk overlast te kunnen laten doorgroeien. We verkennen mogelijke nieuwe routes voor het bientransport en zoeken nieuwe bedrijfslocaties voor vrijkomende grond.

Uitvoering prioriteiten 2020

1. Samen met onze bedrijvenverenigingen, gebruikers en andere partners ontwikkelen we een strategie op het profiel van alle werklocaties. In deze visie werken we een strategie uit voor nieuwe (tijdelijke) economie (Ulgersmaweg, Scandinavische havens) en gaan we in op onze uitbreidingslocaties, in samenhang met de herziening van onze grondexploitatie. Ook leggen we de relatie met de mobiliteitsvisie (programma verkeer);
2. Met onze partners binnen Campus Groningen starten we met het opstellen van een campusplan en herijken van ons vestigingskader. Daarnaast willen we de woningbouwontwikkelingen concretiseren: we maken een locatiekeuze en bepalen op welke manier we deze opgave realiseren;
3. In 2020 bepalen we ons economisch programma voor de ontwikkelzones Stadshavens, Suikerfabriekterrein, Spoorzone en Meerstad-Eemskanaalzone en komen we tot een ontwikkelstrategie voor de realisatie van het economische programma;
4. We stellen een visie op voor startups, broedplaatsen en de maakindustrie. Met gebruikers, vastgoedeigenaren en ontwikkelaars verkennen we op welke manier we meer ruimte kunnen bieden aan broedplaatsen en woon-werk-combinaties in onze bestaande kernen, ontwikkelzones en woonwijken en bedrijventerreinen;

Uitvoering 2021 - 2023

5. Gezamenlijk met onze partners uitvoering geven aan de visie op de Campus Zernike en verbeteren van de samenwerking, functiemix en het verblijfsklimaat;
6. In Eemskanaalzone (Stadshavens en Meerstad-midden) en Suikerfabriek ruimte bieden aan werk. Om te zorgen voor een aantrekkelijk woon-werkgebied bestemmen we hier minimaal 10% van de ontwikkelruimte voor economische functies;
7. Ruimte bieden voor groei van en investeren in onze winkelcentra en concentreren wijkvoorzieningen in en rond winkelcentra. Dit doen we met onze bedrijvenverenigingen, winkeliersverenigingen en bewoners;
8. Doorontwikkelen van onze bestaande werklocaties Westpoort, Eemspoort, Roodehaan, Nesciopark, Zernike en Europapark waar nog ruimte is voor nieuwe bedrijvigheid;
9. Op basis van de ontwikkelingen op bovenstaande terreinen onderzoeken of er een nieuw bedrijventerrein in Groningen-Oost moet komen;

4.2 Behouden en versterken van de aantrekkelijkheid

Doel

Een aantrekkelijke gemeente om in te wonen, werken en verblijven maakt Groningen interessant voor bestaande en nieuwe bewoners, bezoekers en bedrijven. Een aantrekkelijk werk- en leefklimaat van onze werklocaties is hiermee een belangrijke vestigingsplaatsfactor, voor bestaande bedrijven die willen blijven, nieuwe bedrijven die zich willen vestigen, en een plek waar werknemers met plezier naar toe gaan.

Belangrijkste vragen

- Hoe houden we in de binnenstad ontwikkelruimte voor werkgelegenheid?
- Hoe faciliteren we de groei van het aantal bezoekers van onze gemeente?
- Hoe vergroten we de aantrekkelijkheid van onze bestaande werklocaties en winkelcentra?
- Hoe houden we werk bereikbaar in de wijk en vergroten we de maatschappelijke impact?

Strategie

- Aantrekkelijke binnenstad. Jaarlijks bezoeken gemiddeld 23 miljoen bezoekers onze binnenstad. Voor onze bezoekers en bewoners willen we de aantrekkelijkheid van de binnenstad vergroten. Dit doen we samen met GCC en KHN. Hiervoor houden we grip op de functiemix in de binnenstad van wonen, werken, winkelen en recreëren. We verkennen de opgaves in de overnachtingsmarkt.
- Faciliteren van werk en voorzieningen in de hele gemeente. Met onze inzet op functiemenging verbeteren we de leefkwaliteit en aantrekkelijkheid van onze (nieuwe) wijken. Naast wonen verkennen we de mogelijkheden voor werken in onze ontwikkelzones. In de Stadshavens en Suikerfabriek bieden we ruimte voor stedelijke economie. Daarnaast bieden we ruimte voor groei van onze winkelcentra en concentreren wijkvoorzieningen in en rond winkelcentra. Zo bieden we aantrekkelijke centra voor onze inwoners;
- Aantrekkelijke werklocaties. We willen dat bestaande bedrijven zich kunnen ontwikkelen en tevreden zijn over hun huisvesting en werkomgeving. We bepalen welke locaties nodig zijn voor onze werkgelegenheid. Met onze bedrijvenverenigingen werken we aan kwaliteitsverbetering van verouderde werklocaties. Bij transformatiegebieden zetten we in op het behoud van aantrekkelijkheid voor bestaande en nieuwe bedrijven in de tussentijd.
- Behouden van werk in de regio. We houden werk bereikbaar voor onze inwoners in gemeente en regio. De Regio Groningen Assen (RGA) heeft voldoende ruimte aan bedrijventerreinen om verplaatsing op te vangen. Afstemming tussen projecten, gronduitgifte en de RGA blijft nodig om ondernemerschap te behouden voor stad en regio.

Terugblik 2019

1. Voor de werklocaties Hoendiep en Martini Trade Park hebben we met bedrijvenvereniging en gebruikers een conceptvisie opgesteld. We zijn nu in gesprek met eigenaren/gebruikers en de bedrijvenvereniging over een uitvoeringsprogramma;
2. Voor de Scandinavische havens hebben we het economisch belang van de watergebonden bedrijvigheid in dit gebied onderzocht. Samen met de bedrijvenvereniging en de eigenaren/gebruikers hebben we in beeld gebracht welke investeringen nodig zijn om de komende tien jaar het gebied aantrekkelijk te houden. Belangrijk onderdeel hierbij is de aanpak van de Bornholmstraat en de kruising met de Kotkastraat. In het programma Verkeer zijn middelen geserveerd voor maatregelen om de verkeersveiligheid van dit kruispunt te verbeteren en de Bornholmstraat aan te pakken. Deze opgaves werken we in één project uit;
3. Met de bedrijvenvereniging Noord-Oost is afgesproken om een strategie op te stellen voor de Ulgersmaweg. Dit pakken we op als onderdeel van onze strategie werklocaties. Hier willen we met eigenaren/gebruikers de aantrekkelijkheid van het gebied behouden en versterken, voor

minimaal de komende tien jaar. We verbeteren we de economische functie van het bedrijventerrein en verkennen van de kansen voor circulaire economie en broedplaatsen;

4. We zijn gestart met het vergroten van de aantrekkelijkheid van het centrum van Paddepoel. Met de wijkraad en alle betrokken partijen werken we via co-creatie aan verbetering van de aantrekkelijkheid en willen we de uitbreiding van het winkelcentrum faciliteren. De investeringen in de openbare ruimte verkennen we samen met het programma verkeer;
5. Op het Sontplein werken we aan uitvoering van het Masterplan. Hier willen we de verblijfskwaliteit in het gebied en de bereikbaarheid verbeteren. Daarnaast willen we een ontwikkelvisie maken voor de strook langs de Europaweg;
6. Met de GCC en een aantal straatverenigingen in de binnenstad hebben we meer ruimte geboden aan uitstallingen via de pilot uitstallingen;
7. Met Dorpsfonds Haren en Ondernemend Haren werken we aan de uitvoering van de Centrumvisie Haren. Hiermee verbeteren we de verblijfskwaliteit en aantrekkelijkheid van het centrum. Eind 2019 hebben we de wensen en behoeftes van ondernemers opgehaald met een enquête en hebben we het uitvoeringsprogramma aangescherpt. Met ondernemers willen we toewerken naar een gezamenlijk (vanuit inhoud en financiën) programma.

Uitvoering prioriteiten 2020:

1. We herijken onze visie op de overnachtingenmarkt uit 2004 en blijven zorgen voor een goed toeristisch aanbod van verblijfsaccommodaties. Daarnaast gaan we in op thema's als airbnb en shortstay, in samenwerking met het programma wonen. Ook voor de thema's retail en horeca werken we aan een beleidsactualisatie van ons beleid uit 2011. Op dit moment onderzoeken we de trends en ontwikkelingen. We verwachten eind 2020/begin 2021 nieuw beleid te kunnen voorleggen aan de raad.
2. We werken aan een partiele herziening van ons bestemmingsplan binnenstad voor het onderdeel daghoreca. Daghoreca is nu nog bij recht toegestaan in de binnenstad. Met GCC en KHN verkennen we de mogelijkheden op welke manier we dit op een andere wijze kunnen blijven toestaan maar waarbij het college kan sturen wanneer en in welke vorm het wel of niet daghoreca wil toestaan.
3. We actualiseren onze binnenstadsvisie om ruimte te kunnen blijven bieden aan binnenstedelijke functies en de aantrekkelijkheid van de binnenstad te verbeteren. Met het programma leefkwaliteit komen we tot een integrale aanpak voor het gebruik van de openbare ruimte in de binnenstad (reclame, fietsen, uitstallingen, logistiek);
4. We gaan in gesprek met de Rijksuniversiteit Groningen over de toekomst van de Hortus Haren en de Biotoop.
5. In 2020 willen we starten met uitvoering van de visies Hoendiep en Martini Trade Park. Voor de Scandinavische Havens maken we een projectopdracht, inclusief aanpak van de Bornholmstraat. We maken hier duidelijke keuzes in de ontwikkelingsrichting van bestaande werklocaties en blijven investeren in de kwaliteit

Uitvoering 2021 - 2023:

1. Wijkwinkelcentra: met eigenaren en gebruikers werken we aan ruimtelijke verbetering van een aantal van onze wijkwinkelcentra;
2. Corpus den Hoorn Zuid – we starten onderzoek naar de gewenste programmatische ontwikkeling rond het Martini Ziekenhuis waarbij we ingaan op functieverruiming, verkeersafwikkeling en de kwaliteit van de openbare ruimte;
3. Sontplein: met eigenaren starten we de herinrichting van het Sontplein op basis van het Masterplan Sontplein;
4. Koopmansplein: met ondernemers en vereniging starten we de herinrichting van het Koopmansplein Ten Boer. Dit doen we in relatie met de versterkingsopgave en de dorpsvernieuwing in Ten Boer;

5. Doorontwikkeling Europapark: met de bedrijvenvereniging verkennen we de uitbreiding van Europapark, en werken we aan een fietsverbinding station Europapark-Driebond-Eemspoort;
6. Driebond: met de bedrijvenvereniging onderzoeken we gebruik en functie Driebondsweg, in relatie tot ontwikkeling Meerstad-Eemskanaalzone (onderdeel van de visie Eemskanaalzone).

4.3 Flexibel en wendbaar zijn bij veranderingen

Doel

Bij alles wat we doen willen we rekening houden met de economische dynamiek en mogelijke veranderingen. Hiermee kunnen we onze werkgevers en werknemers in de gemeente -ook bij een veranderende economie- zo goed mogelijk ondersteunen en blijven faciliteren.

Belangrijkste vragen

- Hoe creëren we een stedelijke fysieke structuur die kan mee veranderen?
- Op welke manier krijgen we meer grip op trends en ontwikkelingen?

Strategie

- Adaptief. Binnen onze fysieke projecten zetten we in op een adaptieve fysieke structuur van de stad die kan mee veranderen en kan faciliteren.
- Ruimte bieden. We bieden ruimte aan experimenten, innovaties en *living labs*, vooral op het gebied van grote maatschappelijke opgaven zoals energietransitie, *healthy ageing* en verduurzaming. We creëren mogelijkheden en bieden ruimte voor innovatie-werkplaatsen, *incubators* en broedplaatsen voor *start ups* en *scale ups*.
- Gemeente faciliteert en verbindt. We halen samen met de stad onze opgaves op, bereiden gezamenlijk plannen voor en werken deze uit. We zetten meer in op eigen verantwoordelijkheid van ondernemers en verbinden plannen. We werken gebiedsgericht.
- Gemeente monitort. We houden in de gaten hoe onze stad zich ontwikkelt en waar knelpunten en kansen ontstaan. Samen met de stad spelen we hierop in.

Terugblik 2019

1. De Groningen City Monitor is in 2019 geactualiseerd met de nieuwste cijfers;
2. We hebben de vastgoedmonitor 2018 – 2019 opgeleverd om de ontwikkelingen op de kantoren- en bedrijvenmarkt te monitoren. De monitor is besproken met de markt;
3. Het onderzoek van Horwath naar de overnachtingenmarkt is opgeleverd. Op basis van het onderzoek herijken we in 2020 onze visie en beleid op de overnachtingenmarkt;
4. Ook voor detailhandel en horeca zijn we gestart met onderzoek. Zo zijn we in het najaar gestart met een koopstromenonderzoek en hebben we eind 2019 onze inwoners over de horeca bevraagd via ons inwonerspanel Groningen Gehoord.

Uitvoering 2020

1. Groningen City Monitor - Gezamenlijk met ondernemersverenigingen evalueren we de werking van een dashboard/monitor voor stedelijke ontwikkelingen;
2. Manier van werken – advisering initiatieven en bouwplannen, inzetten op functiemenging, van initiatief naar beleidsaanpassing, samenwerking extern (koepel economische agenda, bedrijvenverenigingen, initiatiefnemers, deskundigen, regio, rijk) en intern (EZ, werk en inkomen, gebiedsteams, stadsontwikkeling);
3. Beleidskeuzes – op basis van signalen uit de samenleving en onze monitoring bepalen we of en hoe we inspelen op nieuwe beleidsopgaves. In 2019/2020 gaat het om:
 - a. *Horeca* – op verzoek van KHN en de GCC brengen we de opgaves op het gebied van horeca in beeld. Op basis hiervan bepalen we gezamenlijk of en hoe we ons beleid aanpassen.
 - b. *Retail* – op basis van de Groninger Ondernemers Agenda en detailhandelsmonitor beoordelen we samen met de verenigingen of onze visie geactualiseerd moet worden.

- c. *Overnachtingenmarkt* – de toenemende drukte op de overnachtingsmarkt (hotelontwikkelingen, airbnb, short stay) zorgt voor de wenselijkheid om meer grip te krijgen op deze sector.

5. Financiën

In de gemeentebegroting is voor het MJP RE structureel € 50.000 in mindering gebracht. Dit bedrag hebben we verwerkt in het uitvoeringsprogramma. Jaarlijks wegen we af op welke wijze we deze bezuiniging inzetten om optimaal te kunnen investeren in ruimtelijk economische ontwikkelingen. Daarnaast is het uitvoeringsprogramma ondergebracht in het Stedelijke Investeringsfonds (SIF). Het SIF heeft een extra bezuinigingsopgave. Mogelijke maatregelen binnen het SIF kunnen leiden tot een aanvullende korting op het uitvoeringsprogramma ruimtelijke economie. We werken dit het komende jaar verder uit. Tot slot zijn er bezuinigingen bij andere programma's die effect hebben op de ruimtelijk economische structuur in de gemeente. Zo zijn er bezuinigingen bij het programma verkeer en programma energie die effect hebben op onze economische opgaves en ambities.

Belangrijkste aanpassingen ten opzichte van het vorige MJP RE zijn:

- Na start van de projectuitwerking zien we nog scherper dan verwacht onze afhankelijkheid van initiatiefnemers in de markt, zoals ondernemers, eigenaren en bedrijvenverenigingen. Eigen projecten zijn sterk afhankelijk van andere gemeentelijke projecten en de investeringsbereidheid van externen. Dit zien we onder andere in Martini Trade Park, Scandinavische Havens, Winkelcentrum Paddepoel en centrum Haren.
- Onze uitvoeringsmiddelen 2020 schuiven op. Dit resulteert in een incidentele vrijval van €50.000,- in 2020;
- Tot slot is nieuw het voornemen om middelen te reserveren voor de uitvoering van ons broedplaatsenbeleid (fysiek ruimte bieden) We vangen dit op binnen bestaande financiële ruimte van het MJP. We verwachten in het eerste kwartaal van 2020 een brief aan de raad te kunnen aanbieden met onze inzet op dit thema.

Er is in 2020 € 375.000 incidenteel beschikbaar voor de uitvoering binnen het programma Ruimtelijke economie. Deze middelen worden in 2020 besteed aan voortzetting van bestaande projecten en een aantal nieuwe opgaves:

Westpoort Met de Suikerunie en de provincie zetten we in doorontwikkeling en versterking van de economische functie. Dit doen we door gezamenlijk de mogelijkheden te verkennen voor verleggen van het vrachtverkeer en een nieuwe locatie te vinden voor de tarraberging.	€ 25.000
Zernike Met onze partners binnen Campus Groningen opstellen van een visie voor de Campus Zernike.	€ 25.000
strategie werklocaties Het gaat om het opstellen van een strategie voor al onze bestaande en nieuwe bedrijventerreinen en kantoorgebieden (31 locaties). We starten met een gezamenlijke investeringsagenda voor de Ulgersmaweg en willen een gebiedsvisie opstellen voor het gebied rond het Martini Ziekenhuis op kantorenpark Corpus den Hoorn. Tot slot verkennen we nut en noodzaak voor een nieuwe werklocatie aan de Oostkant van de stad Groningen.	€ 175.000
Broedplaatsen en startups We willen fysiek ruimte bieden aan broedplaatsen en startups in de gemeente. We verwachten in kwartaal 1 van 2020 een brief aan de raad te kunnen aanbieden met onze inzet op dit thema.	€ 25.000
Paddepoel Op basis van co-creatie met bewoners, eigenaren en gebruikers verbeteren van het wijkcentrum Paddepoel en doorontwikkelen van het winkelcentrum Paddepoel.	€ 25.000
Aanpak winkelcentra Voor meerdere winkelcentra in de gemeente Groningen werken we aan versterking van de verblijfskwaliteit en aantrekkelijkheid. Voor 2020 gaat het in eerste instantie om het Overwinningsplein, Anjerplein, Centrum Haren, Beijum, Vinkhuizen en Helpman.	100.000
Totaal	€ 375.000

Daarnaast zijn er opgaven op het gebied van ruimtelijke economie vanuit andere, bestaande, middelen gefinancierd. Dit gaat onder andere om de SIF projecten (zoals Binnenstad, Suikerfabriek en stationsgebied) en om uitvoering van de centrumvisie Haren en herinrichting Koopmansplein.

Het meerjarenbeeld met indicatieve doorkijk naar de jaren 2021-2023 ziet er als volgt uit:

	2020	2021	2022	2023
Incidenteel	375.000	480.000	250.000	ntb
Structureel		85.000	280.000	445.000
<i>Bezuiniging</i>	<i>50.000</i>	<i>50.000</i>	<i>50.000</i>	<i>50.000</i>

Met bovenstaand beeld zorgen we de komende vier jaar voor een indicatieve bezuiniging van 50.000 per jaar.

Bijlage 1 Overzicht financiële middelen 2020

	2020	2021 (indicatief)		2022 (indicatief)		2023 (indicatief)		
	Voorbereiding	Uitvoering	Voorbereiding	Uitvoering	Voorbereiding	Uitvoering	Voorbereiding	Uitvoering
1. Westpoort / Suikerunie	25		25		25	1400		
2. Visie en uitvoering Zernike	25							800
3. strategie werklocaties	175			800		500		
4. broedplaatsen en startups (SIF)	25		25		25			ntb
5. Herinrichting Sontplein								500
6. Hoendiep noord						1500		
7. WC Paddepoel	25							1500
8. Haderaplein / Centrumvisie			50					ntb
9. Aanpak winkelcentra	100		100		100			
10. Scandinavische havens				300				
11. MartiniTradePark				500		1000		
12. Doorontwikkeling Europapark			180	300				900
13. Eemskanaalzone / Driebond			100		100			
14. Koopmansplein / dorpsvernieuwing	ntb					ntb		
Totaal Voorbereidingskosten	375		480		250			
Totaal Uitvoeringskosten		0		1900		4400		3700
Kapitaallasten (cumulatief)		0		85		281		446
bezuiniging:		-50		-50		-50		-50